

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

93. An donatio causa mortis insinuatione egeat? Et notatur, quod quando aliquid emitur ultra, vel infrà dimidium iusti pretij, si illud ultra, vel infrà dimidium excedit valorem, qui donari potest ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

endum ipsum hac opinio optime restringitur, & quinque testes in mortis causa donationibus non requiruntur, sed duo sufficientur; puta, si donatio mortis causa esset facta ad pias causas. Dominicus Cardinalis Tulchius tom. 6. *pract. concl. lit. D. concl. 669.* incip. *donatio caus. mort. requirit. n. 6.* Ratio est, quia etiam in testamento ad pias causas, duo, vel tres testes sufficientur, c. *relatum. 1. 1. extr. de test.* Alias etiam restrictiones adducit Berlichius, quas penes ipsum videre poteris.

4. Sed hic discutienda sunt aliqua non incuriosa difficultates. Et primo, quarto, an quinque testes in donatione mortis causa vno contextu adhiberi debeant; questionis est controuersa? Affirmatiua iuris veritati omnino consona est, per text. in *l. vlt. ibi, quinque testibus presentibus. C. de don. caus. mort. iunct. l. vlt. §. vlt. ibi, in omni vltima voluntate, vno eodemque tempore debent adhiberi. C. de codicil. Rauchbar. q. 3. 2. n. 50. p. 1.*

5. Sed questionis est & illud, valeat-ne mortis causa donatio, si ea per donatoris epistolam propria ipsius manuscriptam, facta sit absque vilo teste? Respondeo aut liberis, vel piis causis facta est donatio illa, aut ex natis, vel non piis causis. Priori casu valet, posteriori non item, per ea quae tradit Bart. in *l. Fideicommissa. 1. 1. §. 1. ff. de leg. 3. & in l. si is qui test. 2. §. n. 4. & §. ff. de test. lalon Mynd. conf. 65. n. vlt. vol. 1. & conf. 155. n. 3. vol. 4. Zal. conf. 6. n. 2. §. vol. 1. Alex. conf. 4. n. 1. vol. 7. Couarruias in cap. *relatum, in princ. n. 12. extr. de test.**

6. Quiritur & illud, an mortis causa donatio per Procuratorem fieri possit: Et non valere eam, verius est, nisi Procuratori coram quinque testibus isthaec donatio mandata probetur. Ita decimū fuisse testat Modest. in *Pistorius p. 2. question. iur. q. 45.* quam decisionem quoque sequitur Daniel Mollerus *lib. 1. semestr. c. 5. n. 12.* tum etiam Andreas Rauchbar. *q. 3. 2. n. 52. p. 1.*

RESOL. XCIII.

An donatio causa mortis infirmatione egeat?

Et notatur, quod quando aliquid emitur vltra vel infra dimidium iusti pretij, si illud vltra, vel infra dimidium excedit valorem, qui donari non potest absque infirmatione, non potest valide ab emptore remitti, & condonari venditori absque praedicta infirmatione. Ex p. 3. tr. 6. Ref. 50.

1. Negatiuam sententiam tenet Machadus de *perf. Confess. 1. 1. lib. 3. p. 5. tr. 9. docum. 5. n. 2.* Hurtadus *disp. 11. diff. 3.* Lugo de *iust. tom. 2. dist. 23. sect. 23. sect. 10. n. 158.* Sed non deseraim hic apponere verba P. Dicastilli de *iust. lib. 2. tr. 5. disp. 1. dub. 6. n. 118.* vbi sic ait, Assero, quod donatio causa mortis infirmatione non eget, in quacumque quantitate sit, *l. vlt. C. de don. caus. mort.* Ita Molina *disp. 288. n. 3. & disp. 279. n. 22.* Gomez *supra n. 18.*

2. Oppositum tamen satis probabiliter tenent Iul. Clar. *supra q. 17.* Azorius *c. 6. q. 8.* qui tamen *c. 11. ait ex l. vlt. C. de don.* in donatione causa mortis non requiri infirmationem, loquitur tamen de donatione inter virum & vxorem. Et quidem ad *l. donat. cit. C. de don. int. vir. & vxor.* responderi potest, sibi tantum esse sermonem de donatione inter virum & vxorem, inter quos donatio excedens quingentos solidos, non confirmatur morte, nisi intercesserit infirmatio, vt satis probabiliter docet Sanch. *lib. 6. de marr. disp. 1. 6. n. 3.* quae verò non excedit, confirmatur morte, iuxta supradicta, & habetur *l. donat. C. de don. inter vir. & vxor.* Vtraque sententia satis probabilis, & in conscientia tuta, in foro externo iudex vtramque sequi potest. Ita Dicast. Sed non est recedendum à sententia negatiua Hurtadi; & aliquorum, quam tueri Fagundez de *conr. lib. 4. c. 9. n. 9.*

3. Notandum est hic obiter, quod quando aliquid

emittitur vltra dimidium iusti pretij, si illud vltra dimidium excedat valorem, qui donari non potest absque infirmatione, non potest valide ab emptore remitti, & condonari venditori absque praedicta infirmatione. Et idem dicendum est, cum aliquid venditur infra dimidium; non potest enim venditor laesioni renunciare sine eadem infirmatione, neque emptor manet tutus in vtroque foro, si illud infra excedat quantitatem, quae absque illa donari non potest. Ita Iulius Clarus *lib. 4. sent. §. donatio, q. 16. n. 1.* vbi docet, propter hanc decisionem, comparasse sibi magnum honorem apud viros doctos sui temporis. Et ita docet etiam Molina *tom. 2. de iust. disp. 278. col. 2. initio.*

RESOL. XCIV.

An in donatione facta Ecclesiis requiratur infirmatio? Ex part. 4. tr. 1. Refol. 63.

1. Ad hoc dubium negatiue respondet Aponte in *Sup. hoc in Resol. seq. & infra Ref. 118. §. vlt. cursum post med.* *responsa super censura Venera sol. mibi 99.* vbi sic ait, Libertatem Ecclesiasticam in tantum iura custodierunt, quod licet aliis de iure communi per leges Imperatorum etiam in donationibus factis Ecclesiae vltra summam quingentorum aureorum requirebatur infirmatio, de quo in *l. illud, C. de sacrosanct. Eccles. in l. sancimus, C. de don.* quae est solemnitas, quae passim & indistincte absque aliqua difficultate interponitur, cum non consistat in alio, quam in registratione penes acta coram iudice interponente super donatione suam auctoritatem, secundum glossam in *§. illud, in verb. gestas, in Auth. vt non fiant pign.* quae solemnitas introducta est in fauorem donationum, vt nullo vnquam futuro tempore de illarum firmitate & validitate posset dubitari. Et tamen in donationibus factis Ecclesiae, non obstantibus legibus Imperatorum, non requiritur hodie infirmatio, vt docet Hostiensis, & Ioan. Andreas in *c. fin. de fide instrum.* haec omnia Aponte *vbi supra,* & Doctores communiter, inspecta Ecclesiarum libertate, quae non subiacet auctoritati seculari, quia quodammodo ex hoc esset impedire liberam dispositionem à iure prodatam in contraactione & acquisitione inter laicos & Clericos, quae latius tradit & firmat Vitalis in *tract. clausular. in c. an legibus infirmat. exig. post renunt. n. 105.*

RESOL. XCV.

An donatio facta Ecclesiae, vel pie causa sit valida absque infirmatione? Ex part. 8. tract. 6. Ref. 49.

1. Negatiue respondet Bocerus *tr. de don. cap. 1. n. 70.* sic asserens, Hallucinantur itaque interpres communiter, affirmantes indistincte, quod donatio collata in Ecclesiam, vel alias pias causas, infirmationem respuat, licet legitimam excedat summam. Ita sentiunt quos congescit Ant. Gabr. Roman. *lib. 2. commun. concl. rub. de don. concl. ... n. 28.* Clar. *lib. 4. sent. §. donatio, q. 17. n. 1.* Sed erroneam hanc esse opinionem arguit textus in *d. illud 19. C. de sacros. Eccl. d. l. si quis argentum 35. §. vlt. verb. Tantoque magis, C. de don.*

2. Vt autem hanc suam sententiam tuantur contra has leges, affirmat eas corrigi per *d. illud 36. C. de don.* sed falsò. Primo enim, licet *d. l. 36. C. de rit. sit posterior, d. l. si quis argentum, 35. C. eod.* Verisimile tamen non est, voluisse Iustinianum per *d. illam l. si quis 36. C. de rit.* tollere in vniuersum, quod de infirmanda donatione in pias causas facta staturit in *d. l. si quis argentum, C. eod.* praefertim cum hac anno Imperij Iustiniani quarto, 15. Kal. April. Lampadio & Oresto Consul. illa autem statim anno seq. 15. Kal. Nouemb. à Iustiniano sit edita. Deinde, licet *l. 36. C. de don. posterior sit d. l. 35. C. eod.* tamen tol-

lere